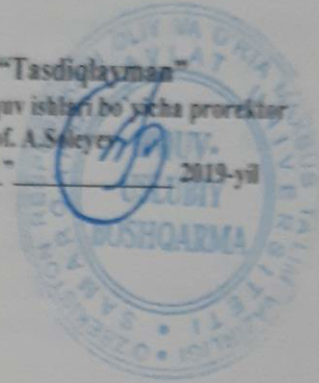

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA
O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxatga olingi:
№ 7922
2019-yil _____

"Tasdiqlayman"
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
prof. A. Seleyev
" " " " 2019-yil _____

JAHON ADABIYOTI MUAMMOLARI
fanining

ISHCHI O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100000 -Gumanitar soha
Ta'lim sohasi: 120000 -Gumanitar fanlar
Mutaxassislik: 5A120101 -Adabiyotshunoslik (tillar va tadqiqot
yo'nalishlari bo'yicha)

Samarqand - 2019

Fanning ishchi o'quv dasturi o'quv, ishchi o'quv reja va o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchi: A.Nosirov SamDU "Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi" kafedrasida dotsenti, f.f.d.

Taqrizchilar: Sh. Hasanov SamDU "Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi" kafedrasida professori, f.f.d.

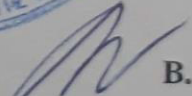
G.Xoliqulova SamDU "Mumtoz adabiyot tarixi" kafedrasida kafedrasida dotsenti, f.f.n.

Fanning ishchi o'quv dasturi "Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi" kafedrasining 2019-yil -avgustdagi 1-sonli yig'ilishida va filologiya fakulteti uslubiy kengashining 2019-yil -avgustdagi yig'ilishida muhokamadan o'tgan va tasdiqlangan.

Kafedra mudiri Sh. Hasanov

Fakultet dekani J. Eltazarov

Fakultet uslubiy kengashi raisi: M. Abdiyev

Kelishildi: O'quv uslubiy boshqarma boshlig'i B. Aliqulov

KIRISH

Oliy ta'limning Davlat ta'lim standartiga ko'ra "Gumanitar" ta'lim sohalarida o'qitiladigan "Jahon adabiyoti muammolari" fani dasturi adabiyotshunoslik va adaviyotda zarur bo'ladigan: XXI asr o'zbek adabiyotida o'z o'rniga ega bo'lgan adiblarning hayoti va ijodi haqida boshlang'ich tushunchalarini o'z ichiga olgan bo'limlaridan tashkil topgan.

Fanning maqsad va vazifalari

"Jahon adabiyoti muammolari" fani gumanitar fanlar majmuasiga taalluqli bo'lib, talabalar uni I semestrlarda o'rganishadi. "Jahon adabiyoti muammolari" fanining bosh muhim vazifasi, talabalarga "XX asr jahon adabiyoti", "antik davr jahon adabiyoti tarixi", "Modernistik adabiyot", "She'riyat poetikasi" shunga o'xshash qator adabiyot va adabiyotshunoslik fanlarni muvaffaqiyatli o'zlashtirishi uchun zarur bo'ladigan tayanch bilimlarni beradi.

Fan bo'yicha talabaning malakasiga qo'yiladigan talablar

"Kadrlar tayyorlashning Milliy dasturi", Davlat ta'lim standartida aks etgan talaba bilimlariga qo'yiladigan talablar asosida shakllantirilgan.

Talaba ushbu fan doirsida magistr:

- jahon adabiyoti tushunchasi va uni o'rganish prinsiplarini;
- jahon adabiyoti namunalarining yetakchi kriteriyalarini;
- mif va adabiyot munosabati muammolarini;
- jahon adabiyotini davrlashtirish usullarini;
- qadimgi davr eposi, lirikasi va dramasiga xos nazariy muammolarni;
- o'rta asrlar adabiyoti ma'naviy-madaniy, adabiy-estetik tamoyillarini;
- uyg'onish adabiyotiga doir potik qonuniyatlarni;
- klassisizm estetikasi masalalarini;
- uyg'onish realizmining jahon adabiyotida tutgan o'rnini;
- sentimentalizm, barokko, romantizm adabiyotining mushtarak va farqli jihatlarini;
- realizm va modernizm adabiyotining o'zak muammolarini **bilishi kerak;**
- jahon adabiyoti namunalarini nazariy planda tadqiq qilish;
- Sharq va g'arb adabiyoti tipologiyasi muammolarini ilmiy talqin etish;
- eposda mifologik obrazlar mohiyatini belgilay olish;
- uyg'onish adabiyoti poetik xususiyatlarini tushuntira olish;
- italiya, ispaniya, angliya, fransiya, uyg'onishiga xos adabiy qarashlarni farqlay bilish;
- 17-18-asrlar adabiyotiga oid adabiy oqimlar poetik funksiyasini tushuntira bilish;
- 19-20-asrlar Yevropada hukm surgan adabiy qarashlar mazmun-mohiyatini belgilash **ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;**
- qadim shumerlar adabiy manbalarini jahon folklorshunoslik ilmi negizida talqin etish;
- antik davr va o'rta asrlar adabiyotida syujet tipologiyasi masalalarini tushunish;
- uyg'onish davri adabiyotida prototiplilikning o'rni masalalarini belgilash;

- “universal odam” tushunchasining uygʻonish davri Yevropa adabiyotidagi ahamiyatini tahliliy idrok etish;
- klassisizm nazariyasini 17-18- asr adabiyotiga tatbiqan qoʻllay bilish;
- sentimentalizm va barokko adabiyoti vakllari asarlarini badiiy talqin qilish;
- realistik asarda jahoniy muammolarning aks ettirish qonuniyatlarini bilish;
- modernizmda absurd va ekzistensiya tushunchalarining poetik omillarini anglash va anglatish **malakalariga ega bilishi kerak.**

Fanni oʻqitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

Oʻquv jarayoni bilan bogʻliq taʼlim sifatini belgilovchi holatlar quyidagilar: yuqori ilmiy-pedagogik darajada dars berish, muammoli maʼruzalar oʻqish, darslarni savol-javob tarzida qiziqarli tashkil qilish, ilgʻor pedagogik texnologiyalardan va mulʼtimedia vositalaridan foydalanish, tinglovchilarni undaydigan, oʻylantiradigan muammolarni ular oldiga qoʻyish, talabchanlik, tinglovchilar bilan individual ishlash, erkin muloqot yuritishga, ilmiy izlanishga jalb qilish.

“Jahon adabiyoti muammolari” kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yoʻnaltirilgan taʼlim. Bu taʼlim oʻz mohiyatiga koʻra taʼlim jarayonining barcha ishtirokchilarini toʻlaqonli rivojlanishlarini koʻzda tutadi. Bu esa taʼlimni loyihalashtirilayotganda, albatta, maʼlum bir taʼlim oluvchining shaxsini emas, avvalo, kelgusidagi mutaxassislik faoliyati bilan bogʻliq oʻqish maqsadlaridan kelib chiqqan holda yondoshilishni nazarda tutadi.

Tizimli yondoshuv. Taʼlim texnologiyasi tizimning barcha belgilarini oʻzida mujassam etmogʻi lozim: jarayonning mantiqiyliigi, uning barcha boʻgʻinlarini oʻzaro bogʻlanganligi, yaxlitligi.

Faoliyatga yoʻnaltirilgan yondoshuv. Shaxsning jarayonli sifatlarini shakllantirishga, taʼlim oluvchining faoliyatni aktivlashtirish va intensivlashtirish, oʻquv jarayonida uning barcha qobiliyati va mkoniyatlari, tashabbuskorligini ochishga yoʻnaltirilgan taʼlimni ifodalaydi.

Dialogik yondoshuv. Bu yondoshuv oʻquv munosabatlarini yaratish zaruriyatini bildiradi. Uning natijasida shaxsning oʻz-oʻzini faollashtirishi va oʻz-oʻzini koʻrsata olishi kabi ijodiy faoliyati kuchayadi.

Hamkorlikdagi taʼlimni tashkil etish. Demokratik, tenglik, taʼlim beruvchi va taʼlim oluvchi faoliyat mazmunini shakllantirishda va erishilgan natijalarni baholashda birgalikda ishlashni joriy etishga eʼtiborni qaratish zarurligini bildiradi.

Muammoli taʼlim. Taʼlim mazmunini muammoli tarzda taqdim qilish orqali taʼlim oluvchi faoliyatini aktivlashtirish usullaridan biri. Bunda ilmiy bilimni obyektiv qarama-qarshiligi va uni hal etish usullarini, dialektik mushohadani shakllantirish va rivojlantirishni, amaliy faoliyatga ularni ijodiy tarzda qoʻllashni mustaqil ijodiy faoliyati taʼminlanadi.

Axborotni taqdim qilishning zamonaviy vositalari va usullarini qoʻllash - yangi kompyuter va axborot texnologiyalarini oʻquv jarayoniga qoʻllash.

O'qitishning usullari va texnikasi. Ma'ruza (kirish, mavzuga oid, vizuallashtirish), muammoli ta'lim, keys-stadi, pinbord, paradoks va loyihalash usullari, amaliy ishlar.

O'qitishni tashkil etish shakllari: dialog, polilog, muloqot hamkorlik va o'zaro o'rganishga asoslangan frontal, kollektiv va guruh.

O'qitish vositalari: o'qitishning an'anaviy shakllari (darslik, ma'ruza matni) bilan bir qatorda – kompyuter va axborot texnologiyalari.

Kommunikasiya usullari: tinglovchilar bilan operativ teskari aloqaga asoslangan bevosita o'zaro munosabatlar. Teskari aloqa usullari va vositalari: kuzatish, blis-so'rov, oraliq va joriy va yakunlovchi nazorat natijalarini tahlili asosida o'qitish diagnostikasi.

Boshqarish usullari va vositalari: o'quv mashg'uloti bosqichlarini belgilab beruvchi texnologik karta ko'rinishidagi o'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish, qo'yilgan maqsadga erishishda o'qituvchi va tinglovchining birgalikdagi harakati, nafaqat auditoriya mashg'ulotlari, balki auditoriyadan tashqari mustaqil ishlarning nazorati.

Monitoring va baholash: o'quv mashg'ulotida ham butun kurs davomida ham o'qitishning natijalarini rejali tarzda kuzatib borish. Kurs oxirida test topshiriqlari yoki yozma ish variantlari yordamida tinglovchilarning bilimlari baholanadi. "jahon adabiyoti muammolari" fanini o'qitish jarayonida kompyuter texnologiyasidan, "poinport" dasturlaridan foydalaniladi. Ayrim mavzular bo'yicha talabalar bilimlari baholash test asosida va kompyuter yordamida bajariladi. "Internet" tarmog'idagi rasmiy ko'rsatkichlaridan foydalaniladi, tarqatma materiallar tayyorlanadi, test tizimi hamda tayanch so'z va iboralar asosida oraliq va yakuniy nazoratlar o'tkaziladi.

Fanning boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi

Mazkur fanning boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi – falsafa tarixi, estetika, psixologiya, jahon xalqlari tarixi, adabiyot nazariyasi, milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar, san'at sosiologiyasi fanlarida o'rganiladigan muammolarning umumiylik bilan bir-biriga bog'langan.

Dasturda ko'rsatilgan mavzular ma'ruza, seminar hamda amaliy mashg'ulotlar shaklida olib boriladi, shuningdek, fanning dolzarb masalalari talabalarga adabiy-qiyosiy tahlil hamda mustaqil ish sifatida o'zlashtirish uchun beriladi. Fan zamonaviy pedagogik texnologiyaning turli metodlari orqali o'tkaziladi.

Fanning ishlab chiqarishdagi o'rni

Magistrantlarda jahon adabiyoti muammolari fani bo'yicha bilimlarni shakllantirish, jahon adabiyoti tarixini adabiy davrlar, poetik prinsiplar, eng muhim adabiy figuralar, ma'anaviy-badiiy jihatdan yetuk asarlarni tahlil qilishga doir muayyan bilimlarni egallash va ularni amaliyotda tatbiq etish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon bevosita nazariy-poetik, adabiy-ilmiy, ma'naviy-ma'rifiy, ijtimoiy sohalarida amaliy ahamiyat kasb etadi.

Fanni o'qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

«Jahon adabiyoti muammolari» fanini o'zlashtirishda o'qitishning jahon standartlariga mos, zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informasion-pedagogik texnologiyalarni tatbiq qilish muhim ahamiyatga egadir. Dasturda ko'rsatilgan mavzular ma'ruza, amaliy mashg'ulot, seminar mashg'ulotlari shaklida olib boriladi, shuningdek, fanning dolzarb masalalari magistr talabalarga mustaqil ta'lim sifatida o'zlashtirish uchun beriladi. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, texnik vositalardan foydalaniladi. Ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari zamonaviy pedagogik texnologiyaning ilg'or metodlari orqali hamda slaydlar, multimedia namoyishlari bilan o'tkaziladi.

Asosiy qism, fanning uslubiy jihatdan ketma-ketligi

Asosiy qismda (ma'ruza) fanni mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi. Har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar va tezislar orqali ochib beriladi. Bunda mavzu bo'yicha talabalarga DTS asosida yetkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar to'la qamrab olinadi.

Asosiy qism

Fanning nazariy mashg'ulotlari mazmuni

«Jahon adabiyoti» istilohi, jahon adabiyoti tushunchasini tashkil etuvchi omillar va mezonlar. Mif va jahon adabiyoti. Davrlashtirish va adabiy davrlarga xos yetakchi jihatlar va muammolar. Adabiy oqimlar va ijodiy metodlar. Jahon adabiyoti tarixining manbaviy qamrovi va tipologiyasi muammolari.

Jahon adabiyoti faninig predmeti manbalari, omillari. Jahon adabiyotini davrlashtirish. Jahon adabiyotining antik davri: qadim Misr, qadim Hind, qadim Xitoy, qadim turkiy tilli adabiyot, qadim Yunon adabiyoti. Ularning o'zaro mushtarak va farqli jihatlari. Jahon adabiyotini o'rganishning omillari va mezonlari. Jahon adabiyotini o'rganishda umuminsoniylik, milliylik, individuallik tushunchalarining o'ri. Jahon adabiyoti manbalariga tipologik, genetik, tarixiy-madaniy yondashuv. Jahon adabiyotini tipologik o'rganishda akademik Konrad, Veselovskiy va prof V.M.Jirmunskiy qarashlari. Zamonaviy adabiyotni tipologik o'rganish muammolari.

Jahon adabiyoti tarixida mifologiyaning o'ri

Mifning badiiy ijodda tutgan o'ri. Mifologik maktab: tarixi, vakillari. Aka-uka Grimmlarning «Nemis mifologiyasi» asari. Myuller asarlarida mifologik talqin. Losevning mifologiyaga doir qarashlari. Mif va falsafa, mif va estetik, mif va din. Mif va mif poetikasi jahon adabiyotini o'rganishning muhim asosi sifatida. Mifda xaos va kosmos tushunchalari, ularning badiiy adabiyot tarkibida bajaradigan vazifasi. Mifning shakllari: tabiat, jamiyat, inson, o'tmish, kelajak, yaratilish va inqiroz haqidagi miflar. Mifologik maktab, mohiyati, asoschilari, metodologik prinsiplari. Mifologik asos, mifologik syujet, mifologik unsur tushunchalari. Ayni tushunchalarning adabiy-tarixiy jarayon bilan munosabati. Mifda xaos va kosmos tushunchalari, uning badiiy adabiyot bilan bog'liqligi. Frezer talqinida mif.

Antik davr adabiyoti: epos

Sharq va G'arb adabiyotining Antik davri: qiyos masalasi. Davrga xos adabiyotning geografik hududlari, xronologiyasi. Antik davr eposi: «Ramayana»,

«Maxabxarata», «Iliada», «Odisseya», «Alpomish», «Go'ro'g'li», «Manas» asarlarining mazmuni va poetik o'ziga xosliklari. Antik lirika janrlari. She'riy vaznlar masalasi. Antik drama: Esxil, Sofokl, Yevripidlar ijodi. Tragediya, komediya janrlarining antik namunalari. Tragediyaning rivoiy, madaniy-tarixiy va nazariy asoslari. Antik davr didaktikasi. Sharq va G'arb didaktikasining umumiy hamda xususiy jihatlari. Didaktik talqinda shaxs, zamon va axloqiy omillarning o'rni. Gesiodning «Mehnat va kunlar» asari. «Devonu lug'otit turk» asarida didaktik she'rlar. Sharq didaktikasining yetakchi tamoyillari.

Antik davr dramasi

Tragik janr. Tragediyaning rivoiy, falsafiy, psxologik va nazariy omillari. Sofoklning «Shoh Edip» tragediyasida obrazlar tizimi. Edip «gunohi»ning jahon adabiyotshunosligida talqin etilishi. Asarda tragik vaziyatlarning o'ziga xosligi. Yunon komediyasi: komediya va komizm masalasi. Aristofan komediyalari. Attika davri komediyalari: Menandr ijodi. Sharq xalqlari dramasi: o'zbek xalq teatri (masxara) va jahon dramasi.

Tarixiy va falsafiy proza

Gerodotning «Tarix» asarida voqyelikka real yondashuv. Uning o'z davrida yaratilgan boshqa tarixiy asarlardan farqi. Platonning «Qonunlar» kitobida dologning o'rni. «Davlat» asarida jamiyatni toifalash masalalari. Platon asarlarida «Yalag'och daho» obrazi va uning prtotipi. Platonning ideal haqidagi tushunchalari. Aristotelning «Metofizika», «Poetika» asari. Mimesis nazariyasi. Adabiy tur va janrlar masalasi. Epos va drama haqida muammolari. Uslub masalasi. Aristotel Forobiy talqinida. Forobiyning adabiy-estetik qarashlarida G'arb poetika ilmi masalalarining aks etishi.

Rim adabiyoti

Plavt va uning «Xumcha», «Maqtanchoq jangchi» komediyalarida komik obrazlar talqini. «Xumcha» asari va o'zbek adabiyotida xasis obrazi. «Oltin devor»da komiklik va Plavtning «Xumcha» asari. Progopolinik komik obraz sifatida. Vergiliy ijodi. «Eneida» asarining yaratilishida Avgust siyosatining o'rni. Vergiliyning ijtimoiy qarashlari. «Eneida» asarining Gomer ijodi bilan munosabati. Asarning ijtimoiy mohiyati. «Eneida»da mifologik talqin. Ovidiyning «Qahramon ayollar», «Metamorfozalar» asarlarida real voqyelik va mifologik talqin uyg'unligi.

O'rta asrlar adabiyoti

O'rta asrlar adabiyoti tushunchasi, uning Sharq va G'arb adabiyotida tutgan o'rni. O'rta asrlar G'arbiy Yevropa eposi: «Rolland haqida qo'shiq», «Sid haqida qo'shiq», «Nibulunglar haqida qo'shiq» asarlari, ularda Sharq mavzusi talqini. Kelt xalqlari sagalari. Sagalarning yaratilishi: druidlar va flidlar. Sagalar strukturasi, mavzu doirasi. Sagalarda Sharq motivlari. Sagalarning cherkov xodimlari tomonidan yozib olinishi. Sagalarda diniy, xurofiy va magik unsurlar. O'rta asrlar yozma adabiyoti. Lirika va uning mavzular ko'lemi. Lirik uslubdagi o'zgarishlar. Kurtuaz lirikasi. O'rta asrlar dramasi, Antik drama bilan umumiy va farqli jihatlari. Bu davr dramasi «Injil» rivoyatlarining o'rni. Sahna talqinidagi o'ziga xosliklar: sahna, dekorasiya, aktyorlar, makon va zamon masalalari. Liturchik tushunchasi.

Misteriyalar. Risar romanchiligi. Risar romanlarining syujet qurilishi. Risar romanlarida sarguzasht va fantaziyaning ahamiyati, ularning folklor asarlari bilan munosabati. Risar romanlarida «uchlik» tushunchasi va uning roman syujeti bilan bog'liqligi.

Jahon xalqlari Uyg'onish adabiyoti

Geografik, xronologik chegaralari. Falsafiy, estetik, poetik, ijtimoiy, ma'naviy omillari. Sharq va G'arb uyg'onishi muammosi: mushtarak va umumiy jihatlari. Ushbu muammoning jahon adabiyotshunosligida talqin etilishi. Sharq va G'arb Uyg'onish adabiyotining mushtarak va farqli jihatlari.

Italiyada Uyg'onish davri adabiyoti

Falsafiy, estetik va ijtimoiy omillar. Falsafiy va ijtimoiy konsepsiyalar: «Gumanizm», «universal odam», «xotin qizlar emansipasiyasi» masalalari. Uyg'onish davri adabiyotining estetik va adabiy kriteriyalari: realistik talqin, obrazlar prototipliligi, peyzaj va h.k. Dante biografiyasida o'sha davr Italiya ijtimoiy muhitining o'rni. Dante ijodining ilk davri. An'anaviy lirika. «Yangi hayot» Dante lirikasining yangi bosqichi sifatida. Asarning mazmuni va strukturasi. «Bazm», «Monarxiya xaqida» asarlari. «Xalq tili haqida» Dante estetik qarashlari va filologik nuqtai nazarining in'ikosi sifatida. «Ilohiy komediya» asarining o'rganilishi masalasi. Asar ilmiy, badiiy, falsafiy asoslarining shakllanishida Sharq badiiy tafakkurining o'rni. Dante va Bakochcho. Dante va Petrarka ijodi.

Ispaniyada Uyg'onish davri adabiyoti

Ispan Uyg'onishining milliy va Antik asoslari. Ispaniya adabiy-ijtimoiy hayotida O'rta asrchilik an'analari. Bu davr adabiyotida epos, lirika, drama va folklorning o'rni. Migel de Servantesning hayot yo'li va ijodi. «Don Kixot» jahon adabiyotining yuksak namunasi sifatida. Asarning ijtimoiy, milliy va biografik omillari. Asarning risar romanlari bilan munosabati. «Don Kixot»da telba, qiziqchi va ayyor obrazlari. Don Kixot va real voqyelik aro nomutanosiblik. Romanning fojiviy qirralari. Roman haqida bildirilgan fikr-mulohazalar.

Fransiyada Uyg'onish davri adabiyoti

15-16 asrlar Fransiyada ijtimoiy muhit. Falsafiy qarashlar xilma xilligi. Diniy qarashlarda mutaassiblik. Uyg'onish davri fransuz lirikasi, eposi va dramaturgiyasi. Fransua Rable biografiyasi va ijodi. «Gargantyua va Pantagryuel» asari. Asar xususida M.Baxtin tadqiqotlari. Roman talqinida xalq kulgu madaniyatining o'rni. Asarda kinoya va komiklik. Tragik-komik talqin va «Gargantyua va Pantagryuel» asari. Asar strukturasiining poetik mazmuni ochishdagi ahamiyati. Asardagi obrazlar. Asar uslubining o'ziga xosligi. Asar haqida M.Baxtin fikrlari.

Angliya Uyg'onish davri adabiyoti

Ijtimoiy, falsafiy va estetik qarashlardagi yangilanishlar. Uyg'onish davri ingliz lirikasi, eposi va dramasi. Adabiy muhit. K.Marlo ijodi. Dramaturgiya va teatrchilik. Globus teatri. Vilyam Shespirning hayot yo'li. Shespir ijodida lirika. Sonetlari. Dramaturgiyasi. Shekspir drama asarlarini davrlashtirish. Shekspir dramalarida komiklik. Shekspir tragediyalarida qahramon, voqyelik, vaziyat, ramzlarning o'rni. Shekspir tragikomedyalari. «Qirol Lir»da masxara obrazi.

Asarda «Otlar va bolalar» muammosi talqini. Asar syujetida peyzaj unsurlarining psxologik vazifasi. Tragik obrazlar (Qirol Lir, Edgar) talqinida muallif pozisiyasi. «Qirol Lir»da «katarsis». Shekspir va Tolstoy, Shekspir va Sharq badiiy tafakkuri. «Gamlet» tragediyasida tragik qahramon talqini.

XVII-XVIII asrlar G'arbiy Yevropa adabiyoti

Bu davr adabiyotining turli adabiy-falsafiy qarashlarga boy ekanligi. Turli adabiy oqim va yo'nalishlarning maydonga kelish sabablari. Ularning falsafiy va estetik omillari. Ijtimoiy hayotdagi o'zgarishlar va adabiyot. XVII-XVIII asrlar G'arbiy Yevropa adabiyotida o'zaro va tashqi ta'sirlarning ahamiyati.

XVII asr nemis adabiyoti

XVII asr nemis adabiyotida urush mavzusi talqini. 1618-1648 yillarda bo'lib o'tgan urushning Yevropa xalqlari ma'naviy, ijtimoiy hayotida tutgan o'rni. Ayn voqyealarning badiiy adabiyotda aks etishi. Nemis yozuvchisi Martin Opis(1597-1639)ning ijtimoiy-adabiy faoliyati. Uning «Nemis poeziyasi haqida» deb nomlangan kitobida urush izdan chiqargan milliy ma'naviyatni tiklash masalasining aks etishi. Bunda nemis xalqi folkloridan, Antik davr madaniyatidan foydalanish haqidagi fikr-mulohazalar. XVII asr nemis adabiyotida urushni qoralash mavzusi.

XVII asr Ispan adabiyoti

Bu davr ispan adabiyotida uch adabiy yo'nalish: Uyg'onish realizmi, klassisizm, barokko. Uyg'onish realizmi va Lope de Vega ijodi. «Qo'zibuloq» realistik asar sifatida. Asarning syujeti, obrazlari. Veganing estetik qarashlari. Klassisizm estetikasining inkori, pyesa strukturasi haqida mulohazalari. Sonetlari, epik dostolari. Ispan klassisizm adabiyoti. Bu adabiyotning milliy ruhi va xalq maishiy hayoti bilan birikib ketganligi. Barokko oqimi:uning antik asoslari, o'tmish adabiyotini kult darajasiga ko'tarish, adabiyot xoslar uchun g'oyasi. Gongoro ijodi. Konseptizm estetikasi. Alonso Ledisma, Luis de Gevara, Baltasar Grassmanlar ijodi.

Fransuz adabiyoti

Fransiyada klassisizm estetikasi va milliy madaniyat konsepsiyasi. Fransuz klassisizmining falsafiy-estetik asoslari. (Dekart, Pyer Gasendi, Molerb, Bualo qarashlari). Kornel, Rasin, Molyerlar ijodida klassisizm an'analari. Klassisizm estetikasining asosiy tamoyillari: uch birlik, adabiy janrlar masalalari. Sharq va G'arb klassisizmi qiyosi: umumiy va farqli jihatlar.

Ingliz adabiyoti

Ingliz ijtimoiy-madaniy hayotida uyg'onish gumanizmi va hayot dialektikasi. F.Bekon, E.Spenser, V.Shekspir estetik qarashlari talqini. B.Jonson, Milton, D.Uinstellilar ijodida «metafizik maktab» an'analari. Idealistik motivlar va risarlik an'analari talqini. 1948 yildan keyingi «yangi dvoryanlar» publisistik prozachiligi (Jon Drayden-1631-1700, Uilyam Uicherli-1642-1716, Jon Benyan-1628-1688, Semyuel Betler-1612-1681, Jon Milton-1608-1674).

XVII-XVIII asrlar italyan adabiyoti

Jambatist Mariko (1569-1625) va «marimiza» oqimi. Italyan adabiyotida badiiy shakl soddaligi yo'lidagi harakatlar. Tarkvato Tassoga qaytish. Fulvio Testi ijodida ijtimoiy mavzu talqini. Vinchenko Filikay(1642-1707)ning diniy she'riyati.

Alessandro Tassoni (1565-1635)ning satirik she'rlari: «Turli fikrlar», «Petrarka she'riyati haqida o'ylar», «O'g'irlangan chelak» asarlari. XVIII asr italyan komediyana visligi. Galdoni (1707-1793), Gossi (1722-1806)lar ijodi.

XVIII asr Yevropa ma'rifatchilik adabiyoti

Nemis ma'rifatchiligi. Milliy birlik g'oyasi. I.Kantning «Erkin tafakkur» falsafasi. Fixtning subyektiv idealizmi. Gegl falsafasi. Uning «Ruh fenomenologiyasi» va «Mantiq ilmi» asarlari. Nemis klassik falsafaning asosi sifatida. Nemis ma'rifatparvar adiblari: Xristof Gotshed (1700-1766), Fridrix Gotlib Klobshok (1724-1803), Vinkelman (1717-1768), Lesing (1729-1781).

Fransuz ma'rifatchiligi

Nazariy-estetik asoslari: Volterning «Did saroyi», Didroning «Aktyor haqida paradoks» asarlari. Adabiyotda ijobiy qahramon, ijtimoiy tarbiya, milliy madniyat masalalari. Teatrchilik harakatlari: Volter, Didro, Mersye, Bomarsheklar komediyalari. Sharq va G'arb ma'rifatchiligi masalasi.

Yevropa sentimentalizmi estetikasi

David Gartli, J.J.Russo, Joruj Berkli, David Yumlarining falsafiy qarashlari. Sentimental estetikaning o'ziga xos jihatlari. E.Yung, J.Tomson, L.Sternlar ijodi.

Gyotening «Yosh Verterning iztiroblari» asarida sentimental falsafa talqini.

XVIII asrning 70-80-yillaridagi «Bo'ron va tazyiq» harakati va F.Shiller ijodi. Harakatning ijtimoiy tabiati. Klengerning «Bo'ron va tazyiq» pyesasi shtyurmerlik harakatining asosi sifatida. Ijtimoiy va hissiy erkinlik masalasi. Shilerning «Qaroqchilar», Byurgerning «Lenora», Gyotening «Korinflik kelinchak» asarlarida shtyurmerlik g'oyalari talqini. Shillerning falsafiy va nazariy estetik qarashlari. «Makr va muhabbat», «Don Karlos», «Vallenshteyn» asarlari. Shtyurmerlik harakatida xalqchilik g'oyasi.

XIX asr nemis va ingliz romantizmi

Yevropa romantizmining ikki ko'rinishi: idealistik va taraqqiyparvar romantizm. Ularning ijodida xalq va milliy birlik tamoyili. Klassisizmga salbiy munosabat, nemis romantizmi: A.Shamiso, A.Gofman, aka-ukalar Grimlar. Ingliz romantizmi: Bayron ijodi. Nemis romantizimida: «Ko'l maktabi» (Vordsvord, Sadi, Kolrij), inqilobiy romantizm (Bayron, Shelli), «London romantiklari» oqimlari. Amerika tarixiy romanchiligi. Fenemor Kuper ijodi romantizm va realizm sintezi.

Yevropa tanqidiy realizmi

P. Beranje, Stendal, P. Marime, Balzak va Charlz Dikkenslar ijodida jamiyat va shaxs muammolarining badiiy talqini. XX asr birinchi yarmi Yevropa va AQSh tanqidiy realizm adabiyoti. Gi de Mopassan tanqidiy realizmi. Nemis adiblari Tomas Mann, Bernard Shoular ijodida relistik talqin tamoyillari. AQSh adabiyotida satira va yumor. Mark Tven ijodi. Jek London ijodida Spanser va Nisshe falsafasi talqini. R.Rollan (Fransiya), Lui Aragon (Fransiya), E.Xenimguey, T.Drayzer, (AQSh), Anna Ziggers (Germaniya), Jeyms Oldrij (Angilya)lar ijodida ijtimoiy falsafiy, maishiy muammolarning yoritilishi.

Realizm estetikasi

Ijtimoiy-falsafiy asoslari. Fransuz realistik adabiyoti. P.Elyuar, M.Riffo, P.Shobbarlar ijodida «fojeiy gumanizm» motiqlari. 50-yillar ispan adabiyotida

«tremendizm» yo'nalishi: K.Seli, K.Laforet ijodi. Ispan «Yangi romanchiligi»: X.Goytsolo, A.Matutelar ijodi.

Naturalizm estetikasi

Naturalizm estetikasi asosida Ogyust Kont va Ippolit Ten falsafiy qarashlari yotishi. Shaxs faoliyatida biologik, genetik omillarning ustun qo'yilishi. Naturalistik badiiy tasvirning o'ziga xosliklari. Naturalistik adabiyot vakillari: aka-uka Gonkurlar, Emil Zolyalar ijodi.

Jahon modernizm adabiyoti

Modernizm estetikaning tarixiy ildizlari va ijtioid-falsafiy omillari. Jahon modernizmining adabiy, falsafiy yo'nalishlari: simvolizm, futurizm, dadaizm, surrealistizm, abstraksionizm, ekzistensializm, absurdizm. Fransuz modernizmi. Inson hayotining ekzistensial talqin etilishi. J.-P. Sartr, A.Kamyu, S. de Bouvarlar ijodi. 50-yillar fransuz «yangi romani»: A.Rob-Griye, N.Sorrot, M.Byutor asarlari. Fransuz «absurd teatri»: E.Ionesko, S.Bekket, A.Adamovlar ijodi. 60-80-yillar ispan profronkist romanlari: B.Kassayesa, X.Goytsolo, A.Mushetilar ijodi. Ayres Merdok, Uilyam Goldinglar ingliz modern adabiyoti namoyondalari sifatida. Nemis modern adabiyotida metafizik falsafa asosida maydonga kelgan «metaadabiyot» (Ernst Yunger, Arno Shmid), fransuz modernizmi (Martin Valzer), freydizm qarashlarning badiiy talqinlari (S.Sveyg). AQSh modern adabiyoti: ekzistensializm, freydezm, dzen-buddizm g'oyalari: U.Stoyron, R. Elisson, D.Selenjer, U.Folknerlar ijodi. Postmodernizmning jahon adabiyotida tutgan o'rni. Madaniy-falsafiy omillari. Timoti Uenter va uning postmodernizmga doir qarashlari.

Hind, Xitoy va Yapon adabiyoti

Mifologik tafakkur, folklor, falsafiy qarashlar: Krishna ta'limoti, buddizm, konfusiylik. Bxarrixari, Tagor va Nazrul Islomlar ijodi. Yaponiyada Takamasuning maishiy dramalari. Basyo va Saykaku ijodi. K.Abe, D.Yosyuki, S.Nakamura, S.Endolar ijodi. Kavabata Yasunari ijodida «yapon turmush tarzi» ifodasi.

“Jahon adabiyoti muammolari” fani bo'yicha ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

№	Ma'ruza mavzulari (barchasi)	soat
1.1	Kirish. «Jahon adabiyoti muammolari» fanining predmeti, maqsadi vazifalari.	2
1.2	Jahon adabiyoti tarixida mifologiyaning o'rni	2
1.3	Antik davr adabiyoti: epos	2
1.4	Antik davr dramasi	2
1.5	Tarixiy va falsafiy proza	2
1.6.	Rim adabiyoti	2
1.7	O`rta asrlar adabiyoti	2
1.8	Jahon xalqlari uyg'onish adabiyoti. Italiya, Ispaniya, Fransiya va Angliyada uyg'onish davri adabiyoti	6
1.9	XVII-XVIII asrlar g'arbiy Yevropa adabiyoti: nemis, fransuz, ispan, ingliz adabiyoti	6
1.10	XVIII asr Yevropa ma`rifatchilik adabiyoti	2
1.11	XIX asr nemis va ingliz romantizmi	4
1.12	Yevropa tanqidiy realizmi	2
1.13	Realizm estetikasi	2

1.14	Naturalizm estetikasi	2
1.13	Jahon modernism adabiyoti	2
1.14	Hind, Xitoy va Yapon adabiyoti	4
	Jami	40

Amaliy mashg'ulotlarda tavsiya etiladigan mavzular

Amaliy mashg'ulotlar talabalarda badiiy tahlil, ilmiy-nazariy muqoyasa, badiiy asarga problematik yondashuv malakasini shallantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ilmiy tadqiqotlar olib borish, tarixiy davrlar mohiyati, poetik o'ziga xosligini anglashda amaliy-nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Amaliy mashg'ulotlarda talabalar jahon adabiyoti muammolari to'g'risida amaliy ko'nikma va malaka hosil qiladilar.

Amaliy mashg'ulot mavzulari:

«Qadim Gresiyaning afsona va miflari», «Hind miflari» asarlari tahlili.

Mif va jahon adabiyoti. Davrlashtirish va adabiy davrlarga xos yetakchi jihatlar va muammolar. Adabiy oqimlar va ijodiy metodlar. Jahon adabiyoti tarixining manbaviy qamrovi va tipologiyasi muammolari.

Gomerning «Iliada» va «Odiseya» asarlarida mifologik syujetlarning o'рни.

Gomerning "Iliada" asari. Uning o'ziga xos xususiyatlari. Asarda obrazlar tizimi. "Odiseya" asari. Obrazlar va unda mifologiyaning o'рни. Mifologik syujet xususida tushunchalar.

Antik davr Sharq va G'arb lirikasi.

Antik adabiyot xususida ma'lumot. Sharq va g'arb lirikasining o'ziga xos tomonlari. Ularda o'zaro mushtaraklik holatlari. Antik lirika janrlari. She'riy vaznlar masalasi.

Qadim Yunon dramalari: «Shoh Edip», «Zanjirband Prometey», «Medeya».

Sofoklning «Shoh Edip» tragediyasida obrazlar tizimi. Edip «gunohi»ning jahon adabiyotshunosligida talqin etilishi. Asarda tragik vaziyatlarning o'ziga xosligi. Yunon komediyasi: komediya va komizm masalasi. Aristofan komediyalari. Attika davri komediyalari: Menandr ijodi. Sharq xalqlari dramasi: o'zbek xalq teatri (masxara) va jahon dramasi.

«Rolland haqida qo'shiq» fransuz qahramonlik eposi-Yevropa xalqlari qahramonlik eposlarning mukammal namunasi sifatida.

G'arbiy Yevropa eposi: «Rolland haqida qo'shiq» asari, unda Sharq mavzusi talqini. Kelt xalqlari sagalari. Sagalarning yaratilishi: druidlar va flidlar. Sagalar strukturasi, mavzu doirasi. Sagalarda Sharq motivlari. Sagalarning cherkov xodimlari tomonidan yozib olinishi. Sagalarda diniy, xurofiy va magik unsurlar. O'rta asrlar yozma adabiyoti. Lirika va uning mavzular ko'lamini. Lirik uslubdagi o'zgarishlar.

Dante ijodida sharq motivlari.

Italiya ijtimoiy muhitining o'рни. Dante ijodining ilk davri. An'anaviy lirika. «Yangi hayot» Dante lirikasining yangi bosqichi sifatida. Asarning mazmuni va strukturasi. «Bazm», «Monarxiya xaqida» asarlari. «Xalq tili haqida» Dante estetik qarashlari va filologik nuqtai nazarining in'ikosi sifatida. «Ilohiy komediya»

asarining o'rganilishi masalasi. Asar ilmiy, badiiy, falsafiy asoslarining shakllanishida Sharq badiiy tafakkurining o'rni.

Servantes ijodida reallik va romantika uyg'unligi.

Migel de Servantesning hayot yo'li va ijodi. «Don Kixot» jahon adabiyotining yuksak namunasi sifatida. Asarning ijtimoiy, milliy va biografik omillari. Asarning risar romanlari bilan munosabati. «Don Kixot»da telba, qiziqchi va ayyor obrazlari. Don Kixot va real voqyelik aro nomutanosiblik. Romanning fojiviy qirralari. Roman haqida bildirilgan fikr-mulohazalar.

Shespir ijodida tragizmning o'rni.

Dramaturgiya va teatrchilik. Globus teatri. Vilyam Shespirning hayot yo'li. Shespir ijodida lirika. Sonetlari. Dramaturgiyasi. Shekspir drama asarlarini davrlashtirish. Shekspir dramalarida komiklik. Shekspir tragediyalarida qahramon, voqyelik, vaziyat, ramzlarning o'rni. Shekspir tragikomediyalari. «Qirol Lir»da masxara obrazi. Asarda «Otalar va bolalar» muammosi talqini. Asar syujetida peyzaj unsurlarining psxologik vazifasi. Tragik obrazlar (Qirol Lir, Edgar) talqinida muallif pozitsiyasi. «Qirol Lir»da «katarsis». Shekspir va Tolstoy, Shekspir va Sharq badiiy tafakkuri. «Gamlet» tragediyasida tragik qahramon talqini.

Bualoning «Poetik san'at» asari.

Fransiyada klassisizm estetikasi va milliy madaniyat konsepsiyasi. Fransuz klassisizmining falsafiy-estetik asoslari. Bualo qarashlari. Bualo ijodida klassisizm an'analari. Klassisizm estetikasining asosiy tamoyillari: uch birlik, adabiy janrlar masalalari. Sharq va G'arb klassisizmi qiyosi: umumiy va farqli jihatlar. «Poetik san'at» asari va uning tahlili

Ispan adabiyotida xoslar va omma adabiyoti: Lope de Vega va Gongora ijodi.

Uyg'onish realizmi, klassisizm. Uyg'onish realizmi va Lope de Vega ijodi. «Qo'zibuloq» realistik asar sifatida. Asarning syujeti, obrazlari. Veganing estetik qarashlari. Klassisizm estetikasining inkori, pyesa strukturasi haqida mulohazalari. Sonetlari, epik dostolari. Ispan klassisizm adabiyoti. Bu adabiyotning milliy ruhi va xalq maishiy hayoti bilan birikib ketganligi. Barokko oqimi:uning antik asoslari, o'tmish adabiyotini kult darajasiga ko'tarish, adabiyot xoslar uchun g'oyasi. Gongoro ijodi. Konseptizm estetikasi.

Konfutsiylik ta'limoti

Xitoy adabiyotida konfutsiylik ta'limoti. Uning o'ziga xos jihatkari. Ta'limotning adabiyotdagi o'rni.

G.Markes ijodi

G.Markes ijodi. Adabiyotga kirib kelishi. O'ziga xos uslubi. Jahon adabiyotdagi o'rni. Uning («Tanholikning yuz yili», «Oshkora qotillik qissasi» asarlari va adabiyotdagi o'rni, ahamiyati

t/n	Amaliy mashg'ulotlar mavzulari (barchasi)	soat
1	Qadim Gresiyaning afsona va miflari	2
2	«Hind miflari» asarlari tahlili.	2
3	Gomerning «Ilida» va «Odiseya» asarlarida mifologik syujetlarning o'rni	4
4	Antik davr Sharq va G'arb lirikasi.	4

5	Qadim Yunon dramalari: «Shoh Edip», «Zanjirband Prometey», «Medeya»	4
4	«Rolland haqida qo'shiq» fransuz qahramonlik eposi-Yevropa xalqlari qahramonlik eposlarning mukammal namunasi sifatida	4
5	Dante ijodida sharq motivlari	2
6	Servantes ijodida reallik va romantika uyg'unligi	4
7	Shespir ijodida tragizmning o'rni	4
8	Bualoning «Poetik san'at» asari	4
9.	Ispan adabiyotida xoslar va omma adabiyoti: Lope de Vega va Gongora ijodi.	4
10	Konfutsiylik ta'limoti	4
11	G.Markes ijodi	4
12	“Yolg'izlikning yuz yili” asari tahlili	2
	JAMI	50

Seminar mashg'ulotlarda tavsiya etiladigan mavzular

Seminar mashg'ulotlari talabalarni jahon adabiyoti muammolariga oid materiallarni aniq ilmiy-nazariy konsepsiyalar asosida talqin qilish, jahon adabiyoti tarixining muhim davrlari, poetik prinsiplari, yetakchi adabiy siymolari ijodi xususida mustaqil fikrga ega bo'lishga yo'naltiradi. Talabalar tomonidan egallangan bilimlar mustaqil ish, munozara yoki ma'ruza shaklida himoya qilinadi. Seminar mashg'ulotlarida talabalar jahon adabiyotining ilmiy muammolari to'g'risida amaliy ko'nikma va malaka hosil qiladilar.

Seminar mashg'ulotlari uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Etimologik mifning jahon eposlaridagi o'rni

Mif va falsafa, mif va estetika, mif va din. Mif va mif poetikasi jahon adabiyotini o'rganishning muhim asosi sifatida. Mifda kaos va kosmos tushunchalari, ularning badiiy adabiyot tarkibida bajaradigan vazifasi. Mifning shakllari: tabiat, jamiyat, inson, o'tmish, kelajak, yaratilish va inqiroz haqidagi miflar. Mifologik maktab, mohiyati, asoschilari, metodologik prinsiplari. Mifologik asos, mifologik syujet, mifologik unsur tushunchalari. Ayni tushunchalarning adabiy-tarixiy jarayon bilan munosabati. Mifda kaos va kosmos tushunchalari, uning badiiy adabiyot bilan bog'liqligi.

Shoh Edip F. Nisshe va Z.Freyd talqinida

Sofoklning «Shoh Edip» tragediyasida obrazlar tizimi. Edip «gunohi»ning jahon adabiyotshunosligida talqin etilishi. Asarda tragik vaziyatlarning o'ziga xosligi. Asar F.Nisshe va Z.Freyd talqinida

Gomer ijodining individual va universal jihatlari

Gomer ijodi. Uning o'ziga xos xususiyatlari. Asarlarida individual jihatlar. “Odisseya” va “Illiada” asarlarining universal jihatlari

Sharq va G'arb notiqlik san'ati: spesifikasi, omillari

Antik davr didaktikasi. Sharq va G'arb didaktikasining umumiy hamda xususiy jihatlari. Didaktik talqinda shaxs, zamon va axloqiy omillarning o'rni. Sharq va G'arb adabiyotida notiqlik san'ati. Uning o'ziga xos spetsifikasi, omillari haqida tushunchalar

Aristotel ijodida epiklik va targizm masalalari talqini

Aristotelning «Metofizika», «Poetika» asari. Mimesis nazariyasi. Adabiy tur va janrlar masalasi. Epos va drama haqida muammolari. Uslub masalasi. Aristotel

Forobiy talqinida. Forobiyning adabiy-estetik qarashlarida G'arb poetika ilmi masalalarining aks etishi.

O'rta asrlar adabiyoti muammosi

O'rta asrlar adabiyoti tushunchasi, uning Sharq va G'arb adabiyotida tutgan o'rni. O'rta asrlar G'arbiy Yevropa eposi: «Rolland haqida qo'shiq», «Sid haqida qo'shiq», «Nibulunglar haqida qo'shiq» asarlari, ularda Sharq mavzusi talqini. Kelt xalqlari sagalari. Sagalarning yaratilishi: druidlar va flidlar. Sagalar strukturasi, mavzu doirasi. Sagalarda Sharq motivlari. Sagalarning cherkov xodimlari tomonidan yozib olinishi. Sagalarda diniy, xurofiy va magik unsurlar. O'rta asrlar yozma adabiyoti. Lirik va uning mavzular ko'lami. Lirik uslubdagi o'zgarishlar. Kurtuaz lirikasi. O'rta asrlar dramasi, Antik drama bilan umumiy va farqli jihatlari.

Risar romanlari va xalq nasriy ijodi

Risar romanchiligi. Risar romanlarining syujet qurilishi. Risar romanlarida sarguzasht va fantaziyaning ahamiyati, ularning folklor asarlari bilan munosabati. Risar romanlarida «uchlik» tushunchasi va uning roman syujeti bilan bog'liqligi.

O'rta asr dramasi «Injil» rivoyatlarining o'rni

Antik drama bilan umumiy va farqli jihatlari. Bu davr dramasi «Injil» rivoyatlarining o'rni. Sahna talqinidagi o'ziga xosliklar: sahna, dekorasiya, aktyorlar, makon va zamon masalalari. Liturchik tushunchasi. Misteriyalar.

Dantening falsafiy qarashlari

«Ilohiy komediya» asarining o'rganilishi masalasi. Asar ilmiy, badiiy, falsafiy asoslarining shakllanishida Sharq badiiy tafakkurining o'rni. Italiya ijtimoiy muhitining o'rni. Dante ijodining ilk davri. An'anaviy lirika. «Yangi hayot» Dante lirikasining yangi bosqichi sifatida. Asarning mazmuni va strukturasi. «Bazm», «Monarxiya xaqida» asarlari. «Xalq tili haqida» Dante estetik qarashlari va filologik nuqtai nazarining in'ikosi sifatida.

Shekspir tragediyalarida qahramonona pafos

Vilyam Shespirning hayot yo'li. Shespir ijodida lirika. Sonetlari. Dramaturgiyasi. Shekspir drama asarlarini davrlashtirish. Shekspir dramalarida komiklik. Shekspir tragediyalarida qahramon, voqyelik, vaziyat, ramzlarning o'rni. Shekspir tragikomediylari. «Qirol Lir»da masxara obrazi. Asarda «Otalar va bolalar» muammosi talqini. Asar syujetida peyzaj unsurlarining psixologik vazifasi.

Romantizm adabiyoti va Bayron ijodi

Ingliz romantizmi: Bayron ijodi. Nemis romantizimida: «Ko'l maktabi» (Vordsvord, Sadi, Kolrij), inqilobiy romantizm (Bayron, Shelli), «London romantiklari» oqimlari.

A.Kamyu va absurd adabiyot muammosi

Modernizm estetikaning tarixiy ildizlari va ijtimoiy-falsafiy omillari. Jahon modernizmining adabiy, falsafiy yo'nalishlari: simvolizm, futurizm, dadaizm, syurrealizm, abstraksionizm, ekzistensializm, absurdizm. Fransuz modernizmi. Inson hayotining ekzistensial talqin etilishi. A.Kamyu ijodi. Asarlarining ahamiyati va jahon adabiyotidagi o'rni.

t/n	Seminar mashg'ulotlar mavzulari (barchasi)	soat
1	Etimologik mifning jahon eposlaridagi o'rni	2
2	Shoh Edip F. Nisshe va Z.Freyd talqinida	4
3	Gomer ijodining individual va universal jihatlari	4

4	Sharq va G'arb notiqlik san'ati: spesifikasi, omillari	4
5	Aristotel ijodida epiklik va targizm masalalari talqini	4
6	O'rta asrlar adabiyoti muammosi	4
7	O'rta asrlar adabiyotid majoziy talqin	2
8	"Ilohiy komediyada" sharqona ohanglar	2
9	Ritsarlik romanlari va xalq nasriy ijodi	2
10	O'rta asr dramasida "Injil" rivoyatlarining o'rni	4
11	Petirarka sonetlari	2
12	Dantening falsafiy qarashlari	4
13	Klastitsizmning falsafiy hamda ijtimoiy omillari	2
14	Romantizm adabiyoti va Bayron ijodi	2
15	Ma'rifatchilik ijodi va Bolter ijodi	2
16	Shekspir tragediyalarida qahramonona pafos	4
17	A.Kamyu va absurd adabiyot muammosi	4
18	F.Kafka ijodida "Absurd makon" muammosi	2
	JAMI	54

Mustaqil ta'lim tashkil etishning shakli va mazmuni.

"Jahon adabiyoti muammolari" bo'yicha talabaning mustaqil ta'limi shu fanni o'rganish jarayonining tarkibiy qismi bo'lib, uslubiy va axborot resurslari bilan to'la ta'minlangan.

Talabalar auditoriya mashg'ulotlarida professor-o'qituvchilarning ma'ruzasini tinglaydilar, asarlarni tahlil etadilar. Auditoriyadan tashqarida talaba darslarga tayyorlanadi, adabiyotlarni konspekt qiladi, uy vazifa sifatida berilgan adabiyotlarni, badiiy asarlarni o'rganadilar. Bundan tashqari ayrim mavzularni kengroq o'rganish maqsadida qo'shimcha adabiyotlarni o'qib referatlar tayyorlaydi hamda mavzu bo'yicha testlar yechadi. Mustaqil ta'lim natijalari reyting tizimi asosida baholanadi.

Uyga vazifalarni bajarish, qo'shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni mustaqil o'rganish, kerakli ma'lumotlarni izlash va ularni topish yo'llarini aniqlash, internet tarmoqlaridan foydalanib ma'lumotlar to'plash va ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy to'garak doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalardan foydalanib ilmiy maqola va ma'ruzalar tayyorlash kabilar talabalarning darsda olgan

bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi. Shuning uchun ham mustaqil ta'limsiz o'quv faoliyati samarali bo'lishi mumkin emas. Uy vazifalarini tekshirish va baholash amaliy mashg'ulot olib boruvchi o'qituvchi tomonidan, konspektlarni va mavzuni o'zlashtirish darajasini tekshirish va baholash esa ma'ruza darslarini olib boruvchi o'qituvchi tomonidan har darsda amalga oshiriladi.

"Jahon adabiyoti muammolari" fanidan mustaqil ish majmuasi fanning barcha mavzularini qamrab olgan va quyidagi __ ta katta mavzu ko'rinishida shakllantirilgan.

Talabalar mustaqil ta'limining mazmuni va hajmi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Berilgan topshiriqlar	Bajarilish muddati	Hajmi (soatda)
1.	Jahon eposlari tipologiyasi	Jahon eposlari xususida, jahon eposlarining adabiyotdagi o'rni	1-2 hafta	4

2	Antik davr Sharq va G'arb poetika ilmi masalasi	Sharqva G'arb adabiyotida antik davr adabiyoti va uning o'ziga xosligi	2-3 hafta	4
3	Sharq va G'arb uyg'onishi: umumiy va xususiy jihatlar	Sharq va G'arb adabiyotida uyg'onish davrining ta'siri	3-4 hafta	4
4	Ma'rifatchilik: G'arb va Sharq ma'rifatchiligining umumiy xususiyatlari	G'arb va Sharq ma'rifatchili va uning o'ziga xos xususiyatlari. Adabiyotga ta'siri	4-5 hafta	4
5.	Sentimental ijodning psixologik omillari	Sentemental adabiyot. Uning ruhiy holatlari	5-6 hafta	4
6.	Barokko estetikasining ijtimoiy-falsafiy asoslari	Barokko ijodi, asarlarida estetikaning o'rni, uning ijtimoiy-falsafiy asoslari	6-7 hafta	4
7	Realistik badiiy talqin va ijtimoiy voqyelik munosabati	Realistik adabiyot haqida ma'lumot. Unga bo'lgan munosabat	8-9 hafta	4
8	Modernizm: inson, jamiyat va muhit muammosi	Modernistik adabiyotning shakllanishi. Unga bo'lgan munosabat	9-10 hafta	4
9	«Yosh Verterning iztiroblari» sentimental asar sifatida	“Yosh Verterning iztiroblari” sentimental asar sifatida. Unda ruhiy holat ifodasi	11-12 hafta	4
10	Shiller dramaturgiyasi	Shiller dramaturgiyasi haqida ma'lumot. Dramatik asarlarining jahon adabiyotidagi o'rni	1-2 hafta	4
11	Fenomer Kuper ijodida romantizm va realizm tamoyillarining mushtarak aks ettirish usuli	Kuper ijodida romantizm va realizmning o'rni. Bu tamoyillarning mushtarak ask etishi	2-3 hafta	4
12	Stendalning «Qizil va Qora» asarida psixologik talqin	Asardagi obraazlar tizimi. Ularda ruhiy holatlar ifodasi	3-4 hafta	6
13	Emil Zolya romanlarida naturalizm estetikasining badiiy in'ikosi	Zolya asarlarida naturalizm hamda estetika ifodasi. Asarlarining ahamiyati	4-5hafta	4
14	Tomas Mann ijodining badiiy o'ziga xosligi	T.Mann ijodining o'ziga xosliklari	5-6 hafta	4
15	Mark Tven ijodida ijtimoiy-maishiy hayotning satirik talqini	M.Tven asarlari. Unda satiraning o'rni. Ijtimoiy hayot talqini	6-7 hafta	4
16	Simvolizm adabiyotning badiiy o'ziga xosligi	Simvolizmning adabiyotga kirib kelishi. Uning o'ziga xos xususiyatlari	7-8 hafta	4
17	Futurizm adabiyoti va shakliy izlanishlar masalasi	Futurizm adabiyotining o'ziga xos jihatlar	9-10 hafta	4
18	M.Prustning «Asira» asari	“Asira”da obrazlar tizimi. Badiiy mahorat masalasi	11-12 hafta	4
19	Aristotelning “Poetika” asarida adabiy turlar masalasi	“Poetika”da adabiy tur masalasining yoritilishi	13-14 hafta	6
20	A.Kamyuning «Begona»	Adsurd tushunchasi.	14-15 hafta	4

	asarida absurd talqini	Adabiyotdagi o`rni.		
	Jami			84

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Talaba mustaqil ishni tayyorlashda fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda, quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik;
- seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik;
- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruza qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fan bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- talabaning o'quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fan bo'limlari va mavzularni chuqur o'rganish;
- faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari;
- masofaviy ta'lim.

Mustaqil ish uchun quyidagi topshiriqlarni bajarish tavsiya etiladi:

1. Jahon eposlari tipologiyasi.
2. Mif poetikasi muammolari.
3. Antik davr Sharq va G'arb poetika ilmi masalasi.
4. Sharq va G'arb uyg'onishi: umumiy va xususiy jihatlar.
5. Ma'rifatchilik: G'arb va Sharq ma'rifatchiligining umumiy xususiyatlari.
5. Sentimental ijodning psixologik omillari.
6. Barokko estetikasining ijtimoiy-falsafiy asoslari.
7. Realistik badiiy talqin va ijtimoiy voqyelik munosabati.
8. Modernizm: inson, jamiyat va muhit muammosi.
9. «Yosh Verterning iztiroblari» sentimental asar sifatida.
10. Shiller dramaturgiyasi.
11. Fenomer Kuper ijodida romantizm va realizm tamoyillarning mushtarak aks ettirish usuli.
12. Stendalning «Qizil va Qora» asarida psixologik talqin.
13. Emil Zolya romanlarida naturalizm estetikasining badiiy in'ikosi.
14. Tomas Mann ijodining badiiy o'ziga xosligi.
15. Mark Tven ijodida ijtimoiy-maishiy hayotning satirik talqini.
16. Simvolizm adabiyotning badiiy o'ziga xosligi.
17. Futurizm adabiyoti va shakliy izlanishlar masalasi.
18. M.Prustning «Asira» asari.
19. A.Kamyuning «Begona» asarida absurd talqini.
20. S.Bekket va «Absurd teatri».
21. Qadim yunon adabiyotida Prometey va Dionis obrazlari
22. Aristotelning «Poetika» asarida adabiy turlar masalasi

Izoh: Ishchi dasturni shakllantirish jarayonida mustaqil ta'lim soatlari hajmiga mos holda belgilash tavsiya etiladi.

Dasturning informasion uslubiy ta'minoti

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy metodlari, pedagogik va axborot-kommunikasiya texnologiyalarini qo'llash nazarda tutilgan:

- adiblar ijodi va ularning asarlarini o'rganishga bag'ishlangan mavzular zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida prezentasiya va elektron-didaktik texnologiyalaridan foydalanilgan holda o'tkaziladi;
- adiblar asarlarini tahlil qilish obrazlarni o'rganish hamda badiiy poetic jihatdan tahlilga tortishga bag'ishlangan amaliy mashg'ulotlarda aqliy xujum, guruhli fikrlash, "ish o'yini" va boshqa pedagogik texnologiyalardan foydalaniladi;
- Shoirlar yaratgan she'rlarni badiiy jihatdan tahlilga tortishga bag'ishlangan amaliy mashg'ulotlarida kichik guruhlar musobaqalari, guruhli fikrlash pedagogik texnologiyalarini qo'llash nazarda tutiladi.

“Jahon adabiyoti muammolari” fanidan talabalar bilimini reyting tizimi asosida baholash mezonini.

“Jahon adabiyoti muammolari” fani bo'yicha reyting jadvallari, nazorat turi, shakli, soni hamda har bir nazoratga ajratilgan maksimal ball, shuningdek joriy va oraliq nazoratlarining saralash ballari haqidagi ma'lumotlar fan bo'yicha birinchi mashg'ulotda talabalarga e'lon qilinadi.

Fan bo'yicha talabalarining bilim saviyasi va o'zlashtirish arajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlash uchun quyidagicha nazorat o'tkaziladi:

– talabani fan mavzulari bo'yicha bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Joriy nazorat fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda amaliy mashg'ulotlarda og'zaki so'rov, test o'tkazish, suhbat, nazorat ishi, uy vazifalarini tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o'tkazilishi mumkin;

– semestr davomida o'quv dasturining tegishli (fanlarning bir necha mavzularini o'z ichiga olgan) bo'limi tugallangandan keyin talabani nazariy bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. O'quv faniga ajratilgan umumiy soatlar hajmidan kelib chiqqan holda belgilanadi;

yakuniy nazorat (YaN) – semestr yakunida muayyan fan bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni talabalar tomonidan o'zlashtirish darajasini baholash usuli. Yakuniy nazorat asosan tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan “Yozma ish” yoki test shaklida o'tkaziladi.

Talabani bilim saviyasi, ko'nikma va malakalarini nazorat qilishning reyting tizimi asosida talabani fan bo'yicha o'zlashtirish darajasi ballar orqali ifodalanadi. «Jahon adabiyoti muammolari» fani bo'yicha talabalarining semestr davomidagi o'zlashtirish ko'rsatkichi 100 ballik tizimda baholanadi. Ushbu 100 ball yoki beshlik baholash turlari bo'yicha baholanadi.

Fan bo'yicha saralash bali 55 ballni tashkil etadi. Talabani saralash balidan past bo'lgan o'zlashtirishi reyting daftarchasida qayd etilmaydi. Talabalarining o'quv fani bo'yicha mustaqil ishi joriy, oraliq va yakuniy nazoratlar jarayonida tegishli topshiriqlarni bajarishi va unga ajratilgan ballardan kelib chiqqan holda baholanadi.

Fan bo'yicha joriy va oraliq nazoratlarga ajratilgan umumiy ballning 55 foizi saralash ball hisoblanib, ushbu foizdan kam ball to'plagan talaba yakuniy nazoratga kiritilmaydi.

Talabani semestr davomida fan bo'yicha to'plagan umumiy bali har bir nazorat turidan belgilangan qoidalarga muvofiq to'plagan ballari yig'indisiga teng.

Talaba nazorat natijalaridan norozi bo'lsa, fan bo'yicha nazorat turi natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekanining taqdimnomasiga ko'ra 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyasiya komissiyasi tashkil etiladi.

Apellyasiya komissiyasi talabalarining arizalarini ko'rib chiqib, shu kunning o'zida xulosasini bildiradi. Baholashning o'rnatilgan talablar asosida belgilangan muddatlarda o'tkazilishi hamda rasmiylashtirilishi fakultet dekani, kafedra muduri, o'quv-uslubiy boshqarma hamda ichki nazorat va monitoring bo'limi tomonidan nazorat qilinadi.

Yakuniy nazoratda “Yozma ish”larni baholash mezonini

Yakuniy nazorat “Yozma ish” shaklida amalga oshiriladi, sinov ko'p variantli usulda o'tkaziladi. Har bir variant 2 ta nazariy savol va 4 ta amaliy topshiriqdan iborat. Nazariy savollar fan bo'yicha tayanch so'z va iboralar asosida tuzilgan bo'lib, fanning barcha mavzularini o'z ichiga qamrab oladi.

Dasturning informasion-metodik ta'minoti

Dasturdagi mavzularni o'tishda ta'limning zamonaviy metodlaridan keng foydalanish, o'quv jarayonini yangi pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish samarali natija beradi. Bu borada zamonaviy pedagogik texnologiyalarning «Muammoli ta'lim» texnologiyasining «Munozarali dars» metodidan foydalanish nazarda tutiladi.

Foydalanilgan asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar ro'yxati:

Rahbariy adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. – B. 56.
2. Ислом Каримов. Адабиётга эътибор – маънавиятга, келажакка эътибор.-Т.: Ўзбекистон, 2009.

Asosiy adabiyotlar:

3. Акбарова М. Янги давр араб адабиёти: XIX-XX асрлар. Дарслик.-Т., 2009.
4. Артаманов С.Д., и др. История зрубежной литературы XVII-XVIII в.в.-М., 1989.
5. Норматова Ш. Жаҳон адабиёти.-Т.: Чўлпон, 2008.

Кўшимча адабиётлар:

6. Зарубежная литература XIX века.-М., 1989.
7. Зарубежная литература XX века.-М., 2000.
8. История зарубежной литературы: Сред. века, Возрождение.-М., 1988.
9. Саидов У. Шарқ ва Ғарб: маданиятлар туташган манзиллар.-Т.: Янги аср авлоди, 2009.
10. Тронский И.М. История античной литературы.-М.:Высшая школа, 1983.
11. Хўжаева Р. Янги давр араб адабиёти.-Т., 2004.
12. Аристотель. Поэтика.-Т.,1980.
13. Афансьев А.Н. Дерево жизни.-М., 1982.
14. Бертельс А.А . Очерки истории арабской литературы нового времени.-М.,1983.
15. Голосовкер Я.Логика мифа.-М.,1987.
16. Долинина А.А. Очерки истории арабской литературы нового времени.-М.: 1983.
17. Жўрақулов У. Худудсиз жилва.-Т., 2006.
18. Жўраев Т. Онг оқими. Модерн.-Фарғона, 2009.
19. История эстетики: Памятники мировой эстетической мысли. В памяти томах.-М., 1964-1970.
20. Йўлдошев Саъдулла ва бош. Қадимги ва ўрта асрлар Ғарбий Европа фалсафаси.-Т.,2003.
21. Йўлдошев С. ва бош. Янги ва энг Янги давр Ғарбий Европа фалсафаси.-Т.,2002.
22. Кун Н.А. Легенди и мифи древной Греции.-М., 1955.
23. Конфуцианство в Китае.-М., 1982.
24. Китайская классическая драма (Автор книги:В.Ф.Сорокин)-М.,1979.
25. Культура эпохи Возрождения Сб.статей.-Л.,1986.
26. Кирквуд К. Ренессанс в Японии.-М., 1988.
27. Комилов Н. Тафаккур карвонари. Т., 2011.
28. Мифы древной Индии.-М., 1975.
29. Мелетинский Е.М. Поэтика мифа.-М.,1976.
30. Мифологии древнего мира.-М., 1977.
31. Маҳмудов М. Ҳайрат ва тафаккур.-Т., 1990
32. Низамова М.Н., Маматова Н.Р. Литература Великобритании. Т., 2007.
33. Рифтин Б.Л. От мифа к роману.-М., 1979.
34. Савченко Т.А. Хростоматия по зарубжной литературы.-М.,1980.
35. Сулаймонова Ф. Шарқ ва Ғарб.-Т.,1997.
36. Ўзбек фольклорининг эпик жанрлари.-Т.,1981.
37. Куронов Д., Раҳмонов Б. Ғарб адабий-танкидий тафаккури тирихи очерклари.-Т.,2008.
38. XX аср жаҳон адабиёти: ҳикоялар. Масъул муҳаррир ва сўз боши муаллифи У.Жўрақулов, нашрга тайёрловчи У.Бўтаев.-Т., 2009.
39. XX аср жаҳон шеърляти. Масъул муҳаррир Азиз Саид, нашрга тайёрловчи Ҳабиб Абдиев.-Т., 2011.
40. www.literature.uz